

Plánovanie a tvorba verejných priestranstiev za úasti verejnosti (ponuka pre samosprávy miest a obcí na Slovensku)

V posledných rokoch sa v našich mestách a obciach oraz viac obnovujú verejné priestranstvá. Priestory pre údi sa menia tak, aby zvýlili prí aOlivos sídiel pre domácich obyvateľov aj pre návštevníkov. Obnovujú sa parky, námestia, detské ihriská.

Od r. 2005 podporuje Nadácia Ekopolis prostredníctvom programu **PrieStory** (www.priestory.sk) projekty zamerané na úpravu verejných priestorov so zapojením verejnosti od fázy plánovania a0 po úpravu riezeného verejného priestoru. Okrem finančných prostriedkov je súčasťou podpory metodické vedenie plánovacích procesov a vzdelávanie miestnych komunít. Pri plánovaní vychádzame najmä z metodiky renomovanej organizácie Project for Public Spaces (USA, NY), prispôsobenej slovenským podmienkam a potrebám.

Od roku 2005 sme umožnili obnovenie i vytvorenie fungujúcich verejných priestorov, ktoré preukazujú, že zapojenie verejnosti do plánovania verejných priestorov prináša dôležité benefity tak miestnej spoločnosti, ako aj vedeniu miest a obcí, kde sa takéto projekty realizovali. Od roku 2005 bolo takto obnovených u0 23 verejných priestranstiev, z ktorých 5 pribudne do konca roka 2010.

Po pozitívnych skúsenostiach z našich projektov sme v minulom roku začali realizovať projekt **PrieStory pre údi**, ktorý sa týka väzieho verejného priestoru - modelového územia budúceho mestského parku Lanice vo Zvolene. Partnerom projektu sú Mesto Zvolen, ZMOS, UMS a ďalšie subjekty. Na prípade mestského parku sme využili metódy zapájania rôznych záujmových skupín do plánovania a realizovali cyklus workshopov na témy týkajúce sa verejných priestranstiev. Účastníkmi boli miestne authority (vedenie samospráv, zamestnanci úradov), úradníci ztátnej správy laická aj odborná verejnosť, inštitúcie a ostatné dotknuté subjekty.

Praktické výstupy zo stretnutí s verejnou obcou boli premietnuté do zadávacích podmienok pre architektonicko - urbanistickú súťaž na ideové riešenie daného územia, do ktorej sa prihlásilo 13 uchádzačov. Výstupy z tejto súťaže sú pre Mesto Zvolen zaujímavým zdrojom informácií pre spracovanie územného plánu zóny.

Skúsenosti z našich aktivít konfrontujeme aj s prístupmi zo zahraničia. Nadácia Ekopolis je jedným z 13 partnerov medzinárodného projektu **UrbSpace** - zvyšovanie atraktivity a kvality mestských verejných priestorov, ktorý je podporený z programu Central Europe a Európskeho fondu regionálneho rozvoja a realizuje sa v rokoch 2008 - 2011. (www.ekopolis.sk - programy - UrbSpace)

Pre o tvorí verejné priestory za aktívnej ú asti verejnosti?

Do obnovy a úpravy verejných priestorov je na Slovensku oby ajne zainteresovaná iba miestna administratíva a architekt, nie je zvykom pýta sa udí, o chcú a o potrebujú a zriedka sa stáva, aby obyvatelia sami ur ili, ako má dané priestranstvo vyzera .

Výsledkom je potom síce profesionálne zrekonstruovaný verejný priestor, ten v z ak nemusí prirás domácim u om k srdcu a zvykajú si na len ve mi pomaly, alebo si nezvyknú vôbec. asto sme svedkami, Oe zmenený priestor ostáva nevyužitý, neplní svoj ú el a pomaly upadá. Druhou stranou toho istého problému je bu apatická verejnos bez záujmu o okolie alebo konflikty, pri ktorých sa verejnos domáha ú asti na rozhodovaní o využití verejných priestorov alebo protestuje vo i zámerom investorov i samospráv.

Aké sú hlavné prínosy tohto prístupu?

- priestory sú navrhnuté, využívané a udržiavané miestnou komunitou
- podporuje sa spolupráca odbornej aj laickej verejnosti, vzájomná komunikácia a vytváranie dobrých vz ahov v rámci komunity
- podporuje sa budovanie vz ahu obyvate stva k priestoru, priestor sa stáva bezpečným
- zrealizuje sa ve ká as za ú asti dobrovo níkov, ahzie sa získavajú vklady miestnych sponzorov a partnerov

Základnou charakteristikou metódy tzv. participatívneho plánovania verejných priestorov je ú as z širokých záujmových skupín na príprave, plánovaní a realizácii úpravy verejného priestoru.

Východiskom tohto prístupu je myzlienka, Oe ak bude ma verejnos možnos zapoji sa do zmeny svojho okolia, tak to urobí, obyvatelia dokáOu spoločne vymyslie novú a zmysluplnú náplň priestoru a dohodnú sa na jeho novom vzh ade. Rovnako budú potom ochotní prispie svojou prácou, aby tento priestor spoluvytvorili.

Práve ú as verejnosti zabezpečí, Oe:

- výsledné miesto sp a predstavy a potreby obyvate stva a bude intenzívne využívané,
- verejnos, ktorá sa na premene miesta podie a, sa od za iatku stotoOní z jeho novým vzh adom i využitím, a tým sa zvýzi množstvo udí, ktorí ho vnímajú ako svoje a budú ho chráni, priestor sa stáva bezpečným
- okrem toho, Oe vznikne nové miesto, v aka spoločnému plánovaniu a práci sa môže zlepzi komunikácia, vz ahy a spolupatri nos medzi u mi navzájom ako aj medzi obyvateľstvom, úradom, inštitúciami, architektom a pod.

Kde výade je mojnë tento prístup úspeýne pouýi ?

Najrôznejšie typy verejne prístupných priestorov v mestách a obciach:

- nevyuíté alebo zanedbané medziblokové priestranstvá
- námestia
- parky a zelené plochy
- detské ihriská a zportové areály
- ulice ako verejné priestory
- nábrežia vodných tokov
- iné.

V akých krokoch prebieha plánovanie a realizácia?

I. etapa Ě výber priestoru, informovanie a tvorba partnerstva

- výber konkrétneho riezeného územia (vrátane zirzieho územia)
- tvorba partnerstva - vytvorenie uózej pracovnej skupiny, ktorej sú as ou budú rôzne dotknuté subjekty a ktorá zah á zástupcov laickej aj odbornej verejnosti, inztitúcie pôsobiace v okolí priestranstva alebo priamo na om, zástupcov samosprávy, úradníkov, ob ianskych zdruoení
- príprava informácií a podkladov: sledovanie priestoru (kto/kedy ho navztevuje), analýza dokumentov o vyuítí priestoru v minulosti (história miesta, miestne dedi stvo), príprava mapových podkladov, zis ovanie limitov viaouucich sa k územiu (územné plány, ochrana pamiatok, zelene a pod.)

II. etapa Ě plánovanie vyuýtia priestoru

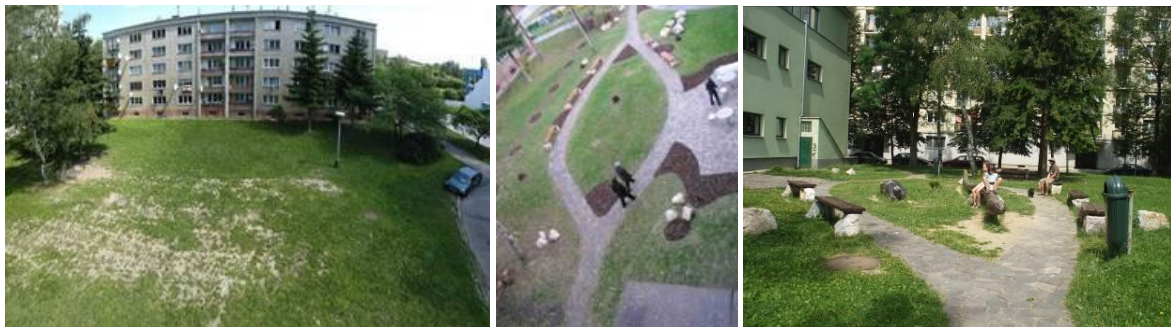
- zis ovanie predbeóných predstáv verejnosti . napr. anketou, prieskumom, stretnutiami so záujmovými skupinami, prácou s de mi a mladými u mi
- prvé plánovacie stretnutie . verejné stretnutie s cie om zistenia predstáv o budúcej podobe verejného priestoru, získanie zirokej zkály podnetov a podkladov pre architekta, zakreslovanie funkcií a prvkov verejného priestoru do máp
- vyhodnotenie výstupov stretnutia a tvorba projektov architektom (pozn. v prípade riezenia vä zích plôch odporú ame vyhlásenie napr. architektonicko. urbanistickej sú a0e ideových návrhov, pri om do zadávacích podmienok budú premietnuté výstupy z plánovania)
- druhé plánovacie stretnutie . verejná prezentácia projektu úprav verejného priestoru (príp. jeho variant) spracovaného architektom, pripomienkovanie projektu vyuýtia priestoru za ú asti verejnosti.

III. etapa Ě realizácia

- v prípade menzích priestorov - príprava na realizáciu a samotná realizácia za ú asti verejnosti
- verejné ukon enie ur itej asti úprav spojené s výstavou fotografií, plánov i iastkových výstupov z etapy plánovania. Vhodný je sprievodný kultúrny program na oslavu spoločne realizovanej práce.

o zabezpečení nadácia Ekopolis pre záujemcov?

- konzultácie (ako získanie nových partnerov, sponzorov, dobrovoľníkov)
- prípravu, organizáciu a facilitovanie (moderovanie) plánovacích stretnutí, asistenciu
- materiál na plánovacie stretnutia . dotazníky, flipcharty, písacie potreby a pod.
- autorizovaného architekta, ktorý spracuje podnety a nápady do podoby zúčastnených alebo projektu

Žilina: Literárny park - stav v r. 2005 pred a po úpravách, stav v r. 2009

Ko ko to stojí?

Náklady na realizáciu plánovacieho procesu závisia od rozsahu dohodnutej spolupráce. Tá je vždy individuálna v závislosti od charakteru priestranstva a rozsahu plánovaných zmien. Plánovanie v minimálnom plánovanom zmysluplnom rozsahu, tak ako je uvedené vyššie, spravidla zahŕňa dve plánovacie stretnutia zainteresovaných partnerov a verejnosti, prácu autorizovaného architekta a niekoľko priebežných konzultácií. Náklady spojené s týmito službami sa pohybujú medzi 2 000 € - 3 000 € na projekt, pričom je možná dohoda aj o realizácii jednotlivých častí procesu.

Aké sú prínosy pre samosprávu?

- predchádzanie konfliktom pri plánovaní úprav verejných priestranstiev
- využitie času v prípade nedostatku zdrojov na realizáciu na spoločnú komunikáciu s verejnosťou a prípravu projektov s reálnou participáciou verejnosti
- občania si už od začiatku budujú vzťah k danému priestoru, o to viac si ho potom chránia a starajú sa oň, predchádza sa tak vandalizmu
- aktívni, sebavedomí obyvatelia, s novými zručnosťami a pochopením pre procesy rozhodovania na úrovni samospráv
- podporujú sa zmysluplné aktivity, ktoré rešpektujú záujmy obyvateľov a pomáhajú pri zlepšovaní ich životov
- podpora pozitívneho imidžu a celkovej reputácie na verejnosti
- propagácia cez www.ekopolis.sk

Referencie:

Mestský úrad vo Zvolene, Odbor územného plánovania, Ing. arch. Peter Kazza . vedúci odboru

Mestský úrad v Banskej Bystrici, Odbor komunálnych služieb . Oddelenie verejnoprospešných prác,
Mgr. Ivana Barlíková . vedúca oddelenia

Obecný úrad Pruské (okr. Ilava) . MUDr. Viliam Cívik (starosta)

Obecný úrad Pohorelá (okr. Brezno) . Ing. Jozef Kalman (starosta)

Kontakt:

Nadácia Ekopolis
Komenského 21, 97401 Banská Bystrica
Tel./Fax: 045 4145259
www.ekopolis.sk

Riadite : Peter Medve
Tel./Fax: 045 4145259, Mobil: 0903 521614,
E-mail: medved@ekopolis.sk